Länsstyrelsen Värmland

BESLUT

2009-03-23 Dnr: 511-1212-02

Naturvårdsenheten
Linda Stöberg

Enligt sändlista

BILDANDE AV NATURRESERVATET OLSMOSSEN, SÄFFLE KOMMUN

BESLUT

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar Länsstyrelsen Olsmossen som naturreservat. Det aktuella området, vars exakta gränser fastställs vid en inmätning av Lantmäteriet, avgränsas med den svarta heldragna linjen på kartan i bilaga 1.

Syfte med reservatet

Naturreservatet Olsmossen bildas med syftet att:

- bevara den värdefulla livsmiljön skogsmyrmosaik med lång skoglig kontinuitet,
- bevara de typiska växt- och djursamhällen som är karakteristiska för dessa livsmiljöer i gynnsamt tillstånd,
- bibehålla en gynnsam bevarandestatus för raggbock, *Tragosoma depsarium*,
- bibehålla en gynnsam bevarandestatus för de utpekade arterna inom EU:s fågeldirektiv,
- strukturer som till exempel död ved, gamla senvuxna tallar, solbelysta luckor och fuktig markhydrologi ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning,
- friluftsliv ska kunna bedrivas i hela naturreservatet och besökare ska kunna se och uppleva områdets livsmiljöer och arter.

Syftet uppnås genom att inget skogsbruk bedrivs i området, genom naturvårdsanpassad skötsel samt att området tillgängliggörs för friluftslivet. Områdets orördhet bibehålls genom att exploatering, markavvattning och arbetsföretag i området förhindras.

Föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar om nedanstående föreskrifter för att tillgodose syftet med naturreservatet.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att nå syftet med reservatet samt den uppföljning som anges i den till detta beslut hörande skötselplanen. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för förvaltare att genomföra eller upphandla den skötsel som ska genomföras enligt till beslutet hörande skötselplan.

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter, om det finns särskilda skäl.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i den rätt att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet:

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det förbjudet att:

1. bedriva någon form av skogsbruk,
2. bedriva täkt och annan verksamhet som förändrar områdets ytformer eller hydrologi som att schakta, tippa, gräva, dika eller anordna upplag,
3. underhålla existerande diken,
4. anlägga luftledning,
5. uppföra stängsel eller annan hägnad,
6. uppföra ny byggnad, mast, antenn eller annan anläggning,
7. bedriva markförbättringsåtgärd som kalkning eller gödsling i området,

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång:

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheterna förpliktigas att tåla sådana intrång i reservatet som:

1. gränsmarkering av, vägvisning, parkeringsplats markerad led och information om reservatet
2. undersökningar av markslag, landskapselement, växt- och djursamhällen samt arter, enligt redovisning under rubriken dokumentation och uppföljning i till beslutet hörande skötselplan,
3. skötselåtgärder i enlighet med skötselplanen.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas i, samt om ordningen i reservatet i övrigt (gäller även markägare och innehavare av särskild rätt):

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det förbjudet att:

1. samla in evertebrater, t ex skalbaggar och landmollusker,
2. samla in mossor, lavar och vedsvampar,
3. skada eller ta bort död ved såsom lågor, torrträd och torra grenar,
4. framföra fordon,
5. utan länsstyrelsens tillstånd i näringssyfte organiserat utnyttja området, samt för skolor och institutioner att regelmässigt utnyttja området för att utföra vetenskapliga eller andra undersökningar.

Föreskrifterna A1 eller C3 utgör inte hinder för passröjning under förutsättning att inte naturvärden påverkas negativt och att åtgärden sker i samråd med reservatsförvaltaren. Föreskriften utgör inte heller hinder från att ta ned träd i anslutning till kraftledningen då det behövs för att hålla ledningsgatan fri, förutsatt att träden lämnas i reservatet. Föreskriften C4 utgör inte hinder för terrängtransport av fälld älg förutsatt att spårbildning ej sker. Detta förutsätter att fordon med lågt marktryck används och att lämpligt körstråk för uttransport väljs.

I samband med vetenskapliga undersökningar kan Länsstyrelsen meddela undantag från ordningsföreskrifterna under C. Till vetenskapliga undersökningar räknas bl.a. den del av länsstyrelsens regionala miljöövervakning som utförs i samråd med naturvårdsförvaltningen samt undersökningar inom ramen för uppföljning av åtgärdsprogram för enskilda arter.

Länsstyrelsen beslutar att ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder ikraft tre veckor efter den dag författningen utkommit från trycket i länets författningssamling. Enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller dessa föreskrifter omedelbart efter ikraftträdande, även om de överklagas.

Fastställande av skötselplan

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken fastställer Länsstyrelsen den i bilaga 4 redovisade skötselplanen för naturreservatet.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Naturreservatet Olsmossen
Län	Värmland
Kommun	Säffle
Lägesbeskrivning	10 km väster om Säffle
Församling/Socken	Tveta och Kila församlingar
Topografisk karta	10CSV
Ekonomisk karta	10C3e och 10C2e
Naturgeografisk region	22a, 21a
Kulturgeografisk region	Värmlands och Dalslands dalbygder
Fastighetsknutna rättigheter som reservatet berör	Servitut för rätt att nyttja och bibehålla stig över Kila-Rud 1:11 och 1.8 Servitut för rätt att nyttja, iordningställa och bibehålla parkeringsplats (ca 10*15 m) samt vandringsstig på fastigheten Kila-Rud 1:35.
Fastigheter	Vickersrud 1:36, 1:11, 1:9, Kila-Rud 1:14, 1:34,1:35, 12:1, Ingersbyn 1:2, Vickersrudstorp 1:2, 1:6, s:2
Areal	201 ha
Förvaltare	Länsstyrelsen Värmland

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Ärendets beredning

1974 beskrivs trakten kring Brurmossen i Älvsborgs läns naturvårdsplan som ett område med särskilda biologiska kvaliteter. Området är bestämt som riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Ornitologer har under lång tid besökt Brurmossen för att se på tjäder och orrspel. Under Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering på 1990-talet avgränsades ett naturvärdesobjekt inom området. Brurmossen uppmärksammades under våtmarksinventeringen då den del som ligger på Västra Götalands sida klassades som en klass 1 myr. 2002 kontaktades Länsstyrelsen i Värmland av Länsstyrelsen i Västra Götaland, som önskade ett samarbete över länsgränsen. Efter besök i fält och samråd med Naturvårdsverket beslutade länsstyrelsen att områdets naturkvaliteter borde bevaras genom bildande av naturreservat. Den första fastigheten i objektet avstyckades under 2006 och det finns även fastigheter med intrångsavtal. Beslut om reservat fattades i Västra Götaland innan beslut fattades i Värmland.

Remissinstansernas och sakägares synpunkter

Hagtjärns viltvårdsområde samt Christer och Rhode Andersson föreslår att förbud mot viltvårdande åtgärder ska tas bort. Viltvårdsområdet vill även att vi stryker kravet på samråd med reservatsförvaltaren vid passröjning eftersom passröjning sker på helger då det är svårt att nå någon förvaltare.

Wermlands ornitologiska förening påpekar att det finns fågelarter som är störningskänsliga i artlistan och vill att delar av reservatet ska undantas från friluftsliv under häckningstiden och att fågellivet inventeras innan leder anläggs.

Naturskyddsföreningen är positiv till att området kring Olsmossen skyddas som reservat och att området tillgängliggörs för friluftslivet. Föreningen vill ta del av områdets vidare utveckling.

Kallvikens vägsamfällighet vill att en diskussion om andel i vägsamfälligheten ska komma till stånd.

Skogsstyrelsen tillstyrker förslag till bildande av naturreservatet.

Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter

Länsstyrelsen har efter diskussion med viltvårdsområdet samt Christer Andersson beslutat att stryka föreskriften om förbud mot viltvårdande åtgärder. Kravet på samråd med reservatsförvaltaren vid passröjning behålls dock. Samråd innebär inte besök i fält för varje åtgärd utan är till för att förvaltningen och de som utför passröjning ska diskutera vad som är syftet med reservatet och vilka typer av värden som man särskilt bör värna om, som t.ex. gammal tall och äldre lövträd.

Alla arter som finns på artlistan häckar inte inom reservatet och Länsstyrelsen gör därför bedömningen att det inte krävs tillträdesförbud i delar av reservatet. Att anlägga en led är däremot ett sätt att kanalisera besökare och Länsstyrelsen delar Wermlands ornitologiska

förenings åsikt om att en led måste anläggas utifrån kunskap om fågellivet. Länsstyrelsen har uppdragit åt en ornitolog att göra förslag till sträckning av led.

Länsstyrelsen har slutit ett avtal om vägunderhåll med Kallvikens vägsamfällighet.

LÄNSSTYRELSENS MOTIVERING OCH INTRESSEPRÖVNING

Beskrivning av omgivande landskap och reservatet

Naturreservatet Olsmossen ligger i Säffle kommun, på länsgränsen mot Västra Götaland. På båda sidor av länsgränsen finns en mosaik av skogs- och myrområden och naturreservatet Olsmossen gränsar till naturreservatet Brurmossen i Västra Götaland.

Reservatets areal är 201 hektar och innefattar förutom Olsmossen även Brurmossen och Ekhultsmossen. Delar av området är svårtillgängligt för skogsbruk och många av värdena är kopplade till den långa kontinuitet av skog som därför uppstått, samt till den mosaik av naturtyper som finns inom området.

Väster om Hagtjärnet har enbart mossen med laggkant avgränsats, då omgivande skog består av gallringsskog och därför inte hyser några höga naturvärden. Området sydost om Hagtjärnet har en hög andel mogen skog med ca 130-åriga tallöverståndare. I detta område ligger de två mossarna Olsmossen och Ekhultsmossen.

Reservatet ligger på en ganska flack höjdplatå på nivån 150-165 meter över havet och det går flacka hällmarksryggar genom myrområdet. På hällmarkerna växer tall, i de fuktiga svackorna nedanför ryggarna växer gran och på de våtare partierna finns antingen senvuxna tallar eller sumpskog.

Myrkomplexet är ett kärnområde för skogsfågel och är hemvist åt raggbock. Raggbocken har hotklass VU enligt Rödlistan och är med i ett åtgärdsprogram för skalbaggar på äldre tallved. Under 1990-talet genomförde Skogsvårdsorganisationen en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper på småskogsbrukets marker, ett naturvärdesobjekt på 0,6 hektar avgränsades då inom reservatet.

Brurmossen tillhör naturgeografiskt Sydöstra Norges och sydvästra Sveriges kuperade barr- och lövskogslandskap medan Olsmossen och Ekhultsmossen tillhör Götalands centrala slättbygder, med den karaktäristiskt jämna berggrundsytan, det s.k. subkambriska peneplanet. Berggrunden består av grannodiorit och granit.

Motiv till skydd

Genom ett omfattande och till övervägande delar rationellt skogsbruk har många biotoper minskat kraftigt i omfattning och sammanhängande skogsområden fragmenteras. För växt- och

djurlivet viktiga strukturer och processer som var vanliga före ett aktivt brukande av skogen håller på att försvinna.

Länsstyrelsen har i uppdrag att arbeta med skydd av hotade skogar som en del av uppfyllandet av miljömålet ”Levande skogar”. I skyddsarbetet prioriteras skogar med höga naturvärden på beståndsnivå, områden med hög grad av funktionalitet samt skogar med prioriterade skogstyper. I begreppet höga naturvärden på beståndsnivå ingår rödlistade arter, strukturer som t.ex. död ved, gamla träd eller lövträd samt områdets skogshistorik. Med funktionalitet menas förutsättningarna för långsiktigt bevarande av naturvärdena. Det styrs av faktorer som områdets närhet till annan skog av samma typ, områdets storlek och form samt om området ligger i en trakt där det finns hög andel av den skyddsvärda naturtypen. Prioriterade skogstyper kan vara skogsmiljöer som Sverige har ett internationellt ansvar för att skydda, som t.ex. större urskogsartade skogar i boreal region, större myr och naturskogsmosaiker i boreal eller nemoboreal zon eller nationellt underrepresenterade områden i skyddade områden som t.ex. skogar med hög bonitet. Länsstyrelsen ska även prioritera områden där en markägare har hög andel nyckelbiotoper på sin fastighet.

Naturreservatet Olsmossen har höga naturvärden på beståndsnivå, har genom att det kompletterar ett reservat på Västra Götalands sida av gränsen hög funktionalitet och tillhör en naturtyp som Sverige har ett internationellt ansvar för att bevara.

I åtgärdsprogrammet för skalbaggar på äldre död tall nämns området runt Brurmossen som ett område med rik population av raggbock.

Länsstyrelsen gör bedömningen att detta är ett mycket skyddsvärt område vars naturkvalitéer endast kan säkerställas genom att det undantags från skogsbruk och arbetsföretag som påverkar mark, flora och fauna. För de arter som är knutna till barrskogens sena successionsstadier med krav som inte tillgodoses i den brukade skogen, är ytterligare reduktion av biotopareal troligen förödande för deras långsiktiga överlevnad. Skogsbruk i de naturskogsartade bestånden skulle därför vara ett allvarligt hot mot bevarandet av den biologiska mångfalden i området.

Överensstämmelse med planer, internationella åtaganden, miljökvalitetsmål m.m.

Bildandet av naturreservatet Olsmossen är en del i Länsstyrelsens arbete med att uppnå delmål 1 inom miljökvalitetsmålet ”Levande skogar”. Beslutet följer även de riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden.

Bildandet är även en del i Länsstyrelsens arbete med att uppfylla det regionala miljömålet om att hejda förlusten av biologisk mångfald till 2010 samt det regionala målet om att inte förlora någon av de nationellt hotade arterna till 2015.

Beslutet bedöms vara förenligt med en från allmän synpunkt godtagbar användning av mark- och vattenresurserna enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Beslutet strider inte mot kommunal

översiktsplan eller detaljplan och är därmed förenligt med 7 kap. 8 § miljöbalken. Beslutet är inte i konflikt med koncessioner eller undersökningstillstånd för gruvnäringen, enligt den information Länsstyrelsen fått av Sveriges geologiska undersökning (SGU).

Intresseprövning

I reservatsbildningsprocessen ingår som en del att i alla frågor göra en vägning mellan enskilda och allmänna intressen med den utgångspunkten att det ska finnas en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas genom förbudet/inskränkningen, och den belastning som förbudet/inskränkningen har för den enskilde. Länsstyrelsen menar att den avgränsning av reservatet och de inskränkningar som gjorts av markanvändningen är nödvändiga, och att de inte går längre än vad som behövs för att uppnå syftet med reservatet. Länsstyrelsens ställningstagande i denna del har skett med tillämpning av proportionalitetsprincipen.

Upplysningar

Länsstyrelsen är enligt punkten A2 bilagan till förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken, ansvarig för att bedriva tillsyn över reservatet. Särskild tillsynsman anlitas. I tillsynen ingår att övervaka att reservatsföreskrifterna följs. Enligt 29 kap. 2 och 2 a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Eftersom området är till för att stärka den biologiska mångfalden ska vindfällen och stormskadad skog lämnas. Efter bildandet av naturreservat omfattas området inte av bestämmelserna i skogsvårdslagen (se 4 § skogsvårdslagen). Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen är därför efter reservatsbildningen statens ansvar.

Hur man överklagar, se bilaga 5

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Eva Eriksson. Föredragande har varit byrådirektör Linda Stöberg. I den slutliga handläggningen har även deltagit jurist Karin Sjöberg och antikvarie Fredrik Berg.

Eva Eriksson

Linda Stöberg

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Översiktskarta
3. Områdesbeskrivning
4. Skötselplan
5. Hur man överklagar
6. Länsöverskridande karta

Sändlista

Ingrid Mariana Nilsson, Ingersbyn, Staffåsen, 661 94 SÄFFLE /DEL/

Hans Lennart Askmar, Nyponstigen 4, 654 68 KARLSTAD /DEL/

Jonny Lund, Åkergatan 4, 667 34 FORSHAGA /DEL/

Bernt Lund, Hytteg 23 b, 661 42 SÄFFLE /DEL/

Edla Birgit Anita Jansson, Skärsmyr Hagalid, 661 94 SÄFFLE /DEL/

Sven-Olof Jansson, Vickersrud Hagen, 661 94 SÄFFLE /DEL/

Christer Andersson, Rode Andersson, Rud Storrönningen, 661 94 SÄFFLE /2 X DEL/

Evert Karlsson, Elisabeth Rimeika, Trädgårdsg 12, 661 42 SÄFFLE /2 X DEL/

Bror Olof Gunnar Johansson, Tuula Johansson, Grunerud 1. 661 94 SÄFFLE

Monica Stenholm, Rud 10, 661 94 SÄFFLE

Jonny Weng, Södra Ed 7, 661 94 SÄFFLE

Ivan Valfrid Bäckström, Vickersrud, Solberga, 661 94 SÄFFLE

Runar Österlund, Vickersrud, Hulterud, 661 94 SÄFFLE

Bo Sune Kermit Fransson, Vickersrud, Orrbacken, 661 94 SÄFFLE

Thomas Kenneth Nyman, Vickersrud Vallgärdet, 661 94 SÄFFLE

Roger Karlsson, Vickersrud, Skansen, 661 94 SÄFFLE

Jonny Bäcker, Vickersrud, Kalvhagen, 661 94 SÄFFLE

Kjell Gunnar Bäckström, Vickersrudstorp, Där Söre, 661 94 SÄFFLE

Bo Christer Hök, Lillebacka gård, 661 94 SÄFFLE

Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84 STOCKHOLM

Kallviksvägens samfällighetsf., C/o Ernst Askmar, Jupitergatan 68, 661 33 SÄFFLE

Hagtjärns viltvårdsområde, Bengt Stevensson, Harvvägen 2, 661 42 SÄFFLE

Säffle Kommun, kanaltorget 1, 661 80 SÄFFLE

Skogsstyrelsen Region Svea, Box 387, 651 09 KARLSTAD

Naturskyddsföreningen, Länsförbundet i Värmland, Verkstadsgatan 1, 652 19 KARLSTAD

Wermlands Ornitologiska Förening, c/o Jan Rees, Soldattorpet 48, 653 50 KARLSTAD

Värmlands Botaniska Förening, c/o Per Larsson, Fallängsvägen 39 A,
671 51 ARVIKA

Värmlands läns jaktvårdsförbund, Box 65, 660 60 MOLKOM

LRF, Länsförbundet i Värmlands län, Köpmannagatan 2 $^{4\,tr}$, 652 26 Karlstad

Samhällsbyggnadsenheten

Länsstyrelsen Värmland

BESLUT

2009-03-23 Dnr: 511-1212-02

Enheten för areella näringar

Länsstyrelsen Värmland

BESLUTSKARTA
2009-03-23

Dnr: 511-1212-02

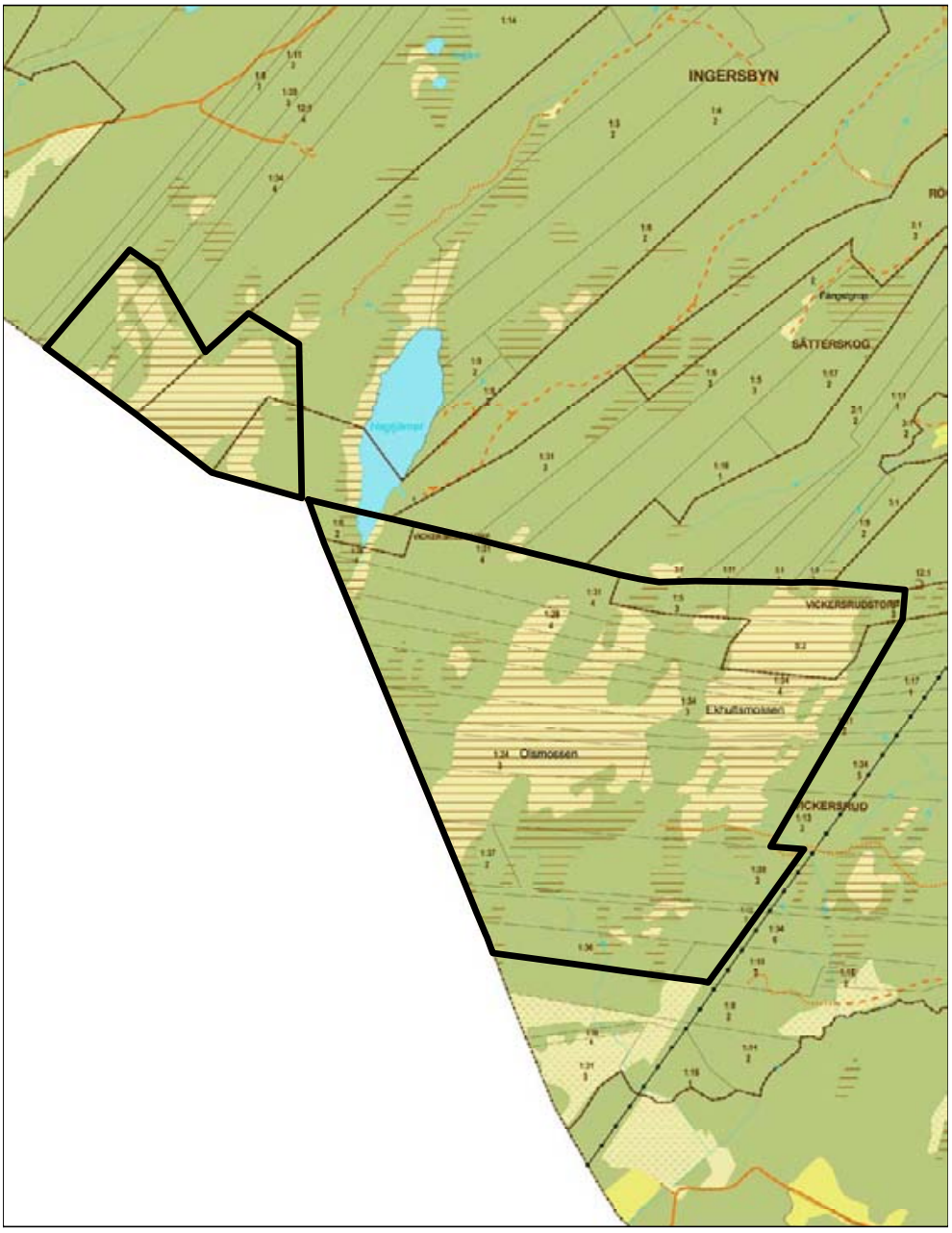

Beslutskarta för naturreservatet Olsmossen (heldragen svart linje)

Postadress
Länsstyrelsen i Värmlands län
651 86 KARLSTAD

Besöksadress
Våxnäsgatan 5

Telefon
054-19 70 00 (växel)
054-19 70 42 (direkt)

Telefax
054-19 73 00

Enhetens e-post adress
varmland@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen Värmland

ÖVERSIKTSKARTA
2009-03-23

Dnr: 511-1212-02

Översiktskarta för naturreservatet Olsmossen (skrafferat område)

Postadress
Länsstyrelsen Värmland
651 86 KARLSTAD

Besöksadress
Våxnäsgatan 5

Telefon
054-19 70 00
(växel)
054-19 70 42
(direkt)

Telefax
054-19 73 00

Enhetens e-post adress
varmland@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen Värmland

OMRÅDESBESKRIVNING Bilaga 3

2009-03-23 Dnr 511-1212-02

Naturvårdsenheten
Linda Stöberg

OMRÅDESBESKRIVNING FÖR NATURRESERVATET OLSMOSSEN

Naturreservatet Olsmossen ligger i Säffle kommun, på länsgränsen mot Västra Götaland. På båda sidor av länsgränsen finns en mosaik av skogs- och myrområden och naturreservatet Olsmossen gränsar till naturreservatet Brurmossen i Västra Götaland.

Reservatets areal är 201 hektar och innefattar förutom Olsmossen även Brurmossen och Ekhultsmossen. Delar av området är svårtillgängligt för skogsbruk och många av värdena är kopplade till den långa kontinuitet av skog som därför uppstått, samt till den mosaik av naturtyper som finns inom området. I området finns gott om äldre, grövre tall, men det finns även senvuxna och äldre granar. Vid provborrning åldersbestämdes en tall till 170 år och en gran till 145 år. Talltickan är en signalart som finns i området. Talltickan används som indikator för äldre tall, den förekommer vanligen på träd som är 150-200 år eller äldre.

Väster om Hagtjärnet, runt Brurmossen, har enbart mossen med laggkant avgränsats, då omgivande skog består av gallringsskog och därför inte hyser några höga naturvärden. Området sydost om Hagtjärnet har en hög andel mogen skog med ca 130-åriga tallöverståndare. I detta område ligger de två mossarna Olsmossen och Ekhultsmossen.

Reservatet ligger på en ganska flack höjdplatå på nivån 150-165 meter över havet och det går flacka hällmarksryggar genom myrområdet. På hällmarkerna växer tall, i de fuktiga svackorna nedanför ryggarna växer gran och på de våtare partierna finns antingen senvuxna tallar eller sumpskog.

Myrkomplexet är ett kärnområde för skogsfågel och är hemvist åt raggbock. Raggbocken har hotklass VU enligt Rödlistan och är med i ett åtgärdsprogram för skalbaggar på äldre tallved. Under 1990-talet genomförde Skogsvårdsorganisationen en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper på småskogsbrukets marker, ett naturvärdesobjekt på 0,6 hektar avgränsades då inom reservatet.

Brurmossen tillhör naturgeografiskt Sydöstra Norges och sydvästra Sveriges kuperade barr- och lövskogslandskap medan Olsmossen och Ekhultsmossen tillhör Götalands centrala slättbygder, med den karaktäristiskt jämna berggrundsytan, det s.k. subkambriska peneplanet. Berggrunden består av grannodiorit och granit.

1. Delområden

Förutom myrmark och sjö har naturreservatet delats in i fem olika delområden. Myrmarken utgörs av mossarna Brurmossen, Olsmossen och Ekhultsmossen.

Brurmossen är i Värmland en klass 2 myr enligt våtmarksinventeringen och Olsmossen och Ekhultsmossen tillhör klass 3. Myrmarken har betydelse för ett flertal fågelarter och Brurmossen har under lång tid besökts av ornitologer. Ekhultsmossen är till stor del tallbeväxt och karaktärsarter är tuvull, ljung, rosling, tranbär, odon, ängsull och givetvis tall. Söder om Hagtjärnet rinner vattnet delvis under mark och skapar ett gungfly, som senare utmynnar i Ljusbjörksmossen på Västra Götalands sida av länsgränsen.

Figur 1. Hörn av Ekhultsmossen. Foto Linda Stöberg..

Figur 2. Olsmossen. Foto Linda Stöberg.

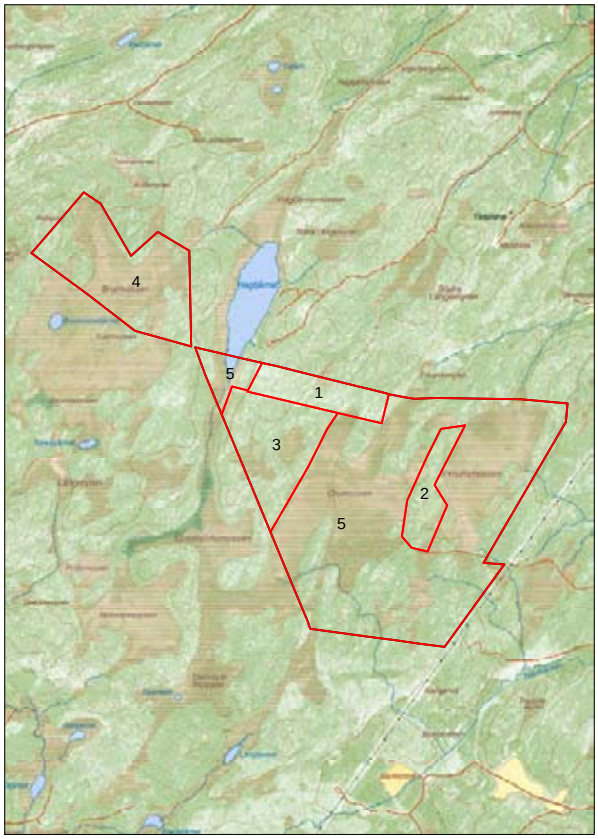

Figur 3. Delområdenas utbredning inom naturreservatet Olsmossen.

1.1 Beskrivning av delområden

1.1.1 Delområde 1 Tallungskog med förekomst av raggbock.

Luckig tallungskog, 10-20 år, delvis på hällmark. Inslag av lämnad frötall samt två mindre partier i norr med äldre tall. I området finns lågor med spår av raggbocksgnag.

Arter:
Raggbock, *Tragosoma depsarium*

1.1.2 Delområde 2 Tallbevuxen hällmarksås mellan Olsmossen och Ekhultsmossen.

Figur 4. Hällmarkstallskog på ås. Foto Linda Stöberg.

Område med ca 120 årig tall på ås mellan Olsmossen och Ekhultsmossen. Ståndorten varierar mellan T 14 och T 23. Flera av tallarna är grova och har krokodilbark och några

tallar har pågående insektsgnag. Området har gallrats vilket i kombination med hällmarken skapar en öppen och solbelyst skog. Raggbocksfynd på två olika ställen i norra delen av området.

Arter:
Raggbock, *Tragosoma depsarium,*
Tallticka, *Phellinus pini*

1.1.3 Delområde 3 Talldominerat område med inslag av myr och hällmark.

Delområde 3 är ett varierat parti med mestadels tall på sumpmarker och hällmarker. Inslag av gran och löv. Området har grova tallöverståndare och åldern på tallen ligger generellt mellan 120 och 140 år, men det finns inslag av både yngre och äldre tall.

1.1.4 Delområde 4 Kanterna runt Brurmossen

I området sydost om Brurmossen växer ett parti med ca 30-årig tallskog, som norrut övergår till ca 120-årig tallskog, för att i norr åter övergå i yngre tallskog. I den sydvästra delen av delområdet växer ca 100-årig tallskog. Närmare mossen är skogen ung och inslaget av gran och björk högre. Från västra kanten av mossen sticker det ut en landtunga i mossen med äldre tallskog. På Svartholmen, som är en hällmarksholme på gränsen mellan Västra Götaland och Värmland, ligger ett naturvärdesobjekt. Skogen på holmen är äldre och talldominerad.

Arter:
Tallticka, *Phellinus pini*,
Räffelmossa, *Aulacomnium palustre*
Mindre märgborre, *Tomicus minor*
Raggbock, *Tragosoma depsarium* (VU)

1.1.5 Delområde 5 Området runt Olsmossen och Ekhultsmossen

Figur 5. Ogallrad barrblandskog. Foto Linda Stöberg..

Figur 6. Vät. Foto Linda Stöberg.

Figur 7. Trädbeväxt myr. Foto Linda Stöberg

Figur 8. Hällmarkstallskog . Foto Linda Stöberg

Området som sträcker sig från västra kanten av Olsmossen och österut till reservatsgränsen, med undantag för åsen som utgör delområde 2, är en skogsmyrmosaik med en vid blandning av naturtyper. Området öster om Ekhultsmossen utgörs i norr av gallrad hällmarkstallskog, som gränsar till svacka med fuktig granskog. Här finns flera äldre tallar, vilket bekräftas av ett flertal förekomster av tallticka. Medelåldern ligger mellan 120 och 140, men det finns inslag av äldre tall, en borrad tall räknades till 170 år. Söder om hällmarkstallskogen börjar en ogallrad barrblandskog med tallöverståndare. En bäck och diken avvattnar myren och marken är bitvis sumpig och ibland övergår den i mindre myrpartier. Ytterligare en bäck avvattnar det här området. Det är bitvis gott om döende träd död ved i form av stående död ved och lågor. I ett smalt band längs östra kanten växer ung tallskog. I södra delen av delområdet går Olsmossen ihop med Ljusbjörksmossen. I området finns en bäck och några sumpigare partier och en trädbeväxt myr. Här finns en större blandning av ålder och trädslag och det förekommer en del äldre asp. Några mindre ungskogspartier finns insprängda i området.

Artlista för hela reservatet:

Artlista

Förteckning över naturvårdsintressanta arter, signalarter och rödlistade arter som noterats i området de senaste åren. De arter som är rödlistade är försedda kategoriförkortning efter det latinska namnet. Kategorierna och namnen följer Gärdenfors, U. (ed.) 2005*. Rödlistade arter i Sverige 2005 – The 2005 Red List of Swedish Species.* ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori enligt rödlistan	Signalart
Svampar			
Phellinus pini	Tallticka		X
Kärlväxter			

Calla palustris	Missne		X
Insekter			
Callidium coriaceum	Bronshjon		X
Tragosoma depsarium	Raggbock	VU	
Tomicus minor	Mindre märgborre		
Lavar			
Alectoria sarmentosa	Garnlav		X
mossor			
Aulacomnium palustre	Räffelmossa		
Nowellia curvifolia	långfliksmossa		X

Inom hela Brumosse-komplexet finns 13 fågelarter som är upptagna i EU:s fågeldirektiv annex 1

Latinskt namn	**Svenskt namn**	**Hotkategori enligt rödlistan/med i fågeldirektivet**
Gavia stellata	Smålom	NT, Fågeldirektivet
Tetrao urugallus	Tjäder	Fågeldirektivet
Tetrao tetrix	Orre	Fågeldirektivet
Pandiom haliaetus	Fiskgjuse	Fågeldirektivet
Grus grus	Trana	Fågeldirektivet
Pluvialis apricaria	Ljungpipare	Fågeldirektivet
Tringa glareola	Grönbena	Fågeldirektivet
Glaucidium passerinum	Sparvuggla	Fågeldirektivet
Aegolius funereus	Pärluggla	Fågeldirektivet
Caprimulgus europaeus	Nattskärra	VU, Fågeldirektivet
Picus canus	Gråspett	Fågeldirektivet
Dryocopus martius	Spillkråka	Fågeldirektivet
Picoides tridactylus	Tretåig hackspett	Fågeldirektivet

Övrigt av intresse

Vid en insektsinventering 2000 vid Brurmossen på Västra Götalands sida av gränsen påträffades några sällsynta arter, bl.a. *Thymalus limbatus*, som lever på vedsvamp. *Cixida confinis*, som främst lever i sprickor i lågor, *Curtimorda maculosa*, som lever av vedsvamp samt raggbock, *Tragosoma depsarium*.

Genomförd dokumentation

Skogsstyrelsen. Nyckelbiotopsinventering. 10 oktober 1993 (Roger Gran) Nb 10C3e57.

Länsstyrelsen i Västra Götaland. I*nsektsinventering av Brurmossen*, Roger Gran och Thomas Appelqvist 2000,Stencil.

Värderingsunderlag från Svefa. Stencil Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen Värmland

Naturvårdsenheten
Linda Stöberg

SKÖTSELPLAN Bilaga 4

2009-03-23 Dnr 511-1212-02

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET OLSMOSSEN

1 Syftet med naturreservatet

Naturreservatet Olsmossen bildas med syftet att:

- bevara den värdefulla livsmiljön skogsmyrmosaik med lång skoglig kontinuitet,
- bevara de typiska växt- och djursamhällen som är karakteristiska för dessa livsmiljöer i gynnsamt tillstånd,
- bibehålla en gynnsam bevarandestatus för raggbock, *Tragosoma depsarium*,
- bibehålla en gynnsam bevarandestatus för de utpekade arterna inom EU:s fågeldirektiv,
- strukturer som till exempel död ved, gamla senvuxna tallar, solbelysta luckor och fuktig markhydrologi ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning,
- friluftsliv ska kunna bedrivas i hela naturreservatet och besökare ska kunna se och uppleva områdets livsmiljöer och arter.

Syftet uppnås genom att inget skogsbruk bedrivs i området, genom naturvårdsanpassad skötsel samt att området tillgängliggörs för friluftslivet. Områdets orördhet bibehålls genom att exploatering, markavvattning och arbetsföretag i området förhindras.

2 Beskrivning av bevarandevärden

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Naturreservatet Olsmossen
RegDosnummer	2014118
Kommun	Säffle
Markslag och naturtyper (ha):	
Skogsmark	119
Tallskog	71
Barrblandskog	10
Barrsumpskog	16
Lövsumpskog	2
Triviallövskog	8
Total areal	201
Prioriterade bevarandevärden:	
Markslag	Skogsmyrmosaik med lång skoglig kontinuitet

Strukturer	Död ved, gammal tall, senvuxna träd, fuktig markhydrologi
Arter	Raggbock och 13 fågelarter som är listade i EU:s fågeldirektiv (områdesbeskrivning i bilaga 3)

2.2 Historisk och nuvarande markanvändning

Det finns inga kända fornminnen eller kulturspår inom reservatsområdet, men trots att området ligger i länsgränsen och ligger i en skogsmyrmosaik så har området ändå till viss del brukats av människor. På senare tid så har det bedrivits skogsbruk i de mera tillgängligare delarna. Nordost om reservatet ligger Fjellstedtsstenen, där Peter Fjellstedt enligt traditionen ska ha hållit predikningar och skrivit en egen version av bibeln. Han ska också i sin ungdom ha vallat kor i området.

2.3 Områdets bevarandevärden

2.3.1 Biologiska bevarandevärden

Mosskomplexet Brurmossen, Olsmossen och Ekhultsmossen, ligger i gränstrakten mellan länen Västra Götaland och Värmland. Som många gränstrakter är området relativt oexploaterat och området har genom sin relativa otillgänglighet kvar skogsvärden som försvunnit från hårdare brukade trakter. Skogs-myrmosaiken ger en mångfald av livsmiljöer för många arter, bl.a. är området ett kärnområde för skogsfågel. I de av skogsbruk mindre påverkade delarna av reservatet är skogen trädslags- och åldersvarierad och det finns tillgång till död ved i olika stadier. En av de hotade arterna i området är vedskalbaggen raggbock, *Tragosoma depsarium*. Raggbocken har hotklass VU enligt Rödlistan och är med i ett åtgärdsprogram för skalbaggar på äldre tallved.
Arten kräver solbelysta lågor av grova, senvuxna tallar. Den typen av tallar finns det gott om i området, bl.a. till följd av att området är brandpräglat.

2.3.3 Bevarandevärden för friluftsliv

Variationen av myr och tallpräglade skogar ger ett öppet och inbjudande intryck. Genom avståndet till bebyggelse och de orörda delarnas variation skapas en vildmarkskänsla. Området har ett rikt djurliv och det finns goda chanser att se och höra både fåglar och däggdjur. Stigen från Värmlands sida anknyter till en stig på andra sidan länsgränsen, vilket gör att man kan vandra ända ner till Abbortjärnet i Dalsland. För den historiskt intresserade finns kulturspår i form av en stor gränssten som enligt traditionen blivit föremål för en tragisk historia och en annan sten varifrån en lokal präst predikade och skrev en egen bibel. Till minne av prästen Peter Fjellstedt har det sedan lång tid tillbaka anordnats en kyrkmarsch som delvis berör reservatet.

3 Skötselområden

Naturreservatet har delats in i sex olika skötselområden

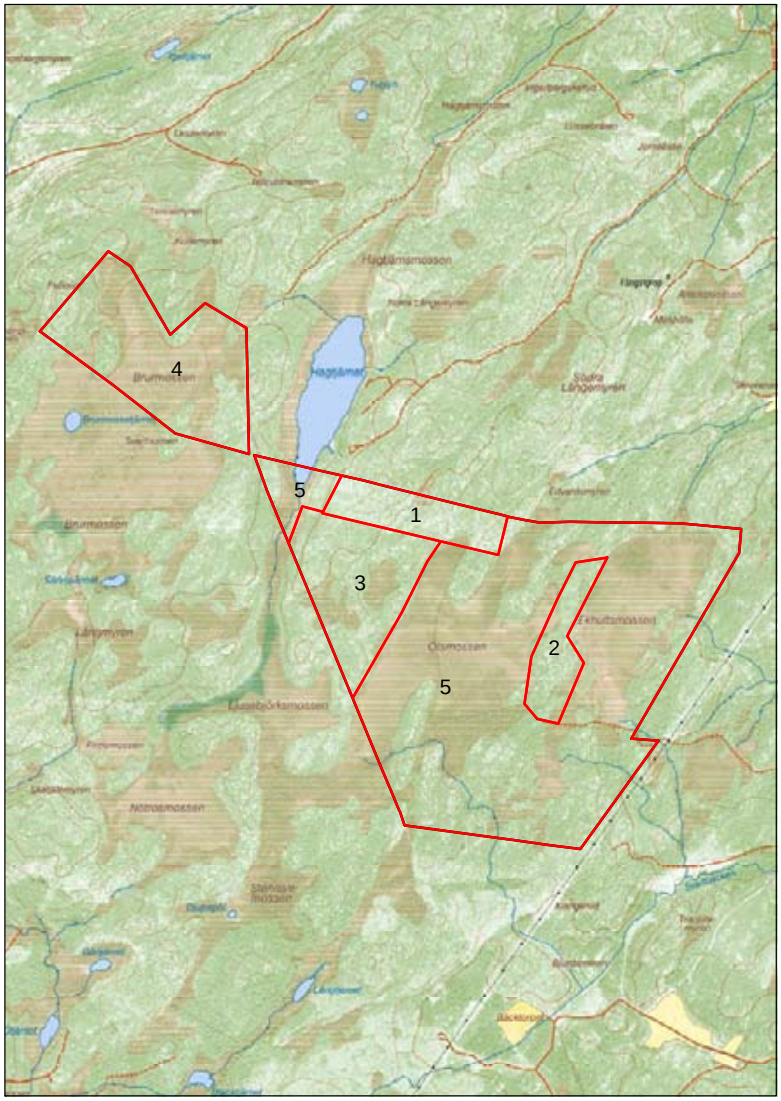

Figur 1. Skötselområdenas utbredning inom naturreservatet Olsmossen. Friluftsliv har eget skötselområden som innefattar hela reservatet.

3.1 Skötselområde 1, tallungskog med förekomst av raggbock

Luckig tallungskog, 10-20 år, delvis på hällmark. Inslag av lämnad frötall samt två mindre partier i norr med äldre tall. I området finns lågor med spår av raggbocksgnag.

3.1.1 Kvalitetsmål

På lång sikt bör området utvecklas till en talldominerad, flerskiktad naturskog där minst 20 % av virkesvolymen utgörs av död ved. Inom de närmsta 20 åren bör området utvecklas till en

ogallrad tallungskog med påbörjad självgallring, inslag av tallöverståndare och lågor. Inom området bör det för att gynna raggbocken, finnas minst tre solexponerade tallågor, där tallågorna har en stamdiameter om minst 18 cm. Lågorna ska ha markkontakt.

3.1.2 Åtgärder

Fällning av enstaka tall för att det ska finnas grova tallågor vid solexponerade områden, som t.ex. vid hällmarksparti. Vid behov kan enstaka ungtall röjas bort för att öka solinstrålningen på lågor lämpliga för raggbock.

3.2 Skötselområde 2, tallbevuxen hällmarksås mellan Olsmossen och Ekhultsmossen

Område med ca 120 årig tall på ås mellan Olsmossen och Ekhultsmossen. Flera av tallarna är grova och har krokodilbark och några tallar har pågående insektsgnag. Området har gallrats vilket i kombination med hällmarken skapar en öppen och solbelyst skog. Raggbocksfynd på två olika ställen i norra delen av området.

3.2.1 Kvalitetsmål

En luckig och åldersvarierad tallskog, med inslag av död ved i form av lågor och stående död ved. Den döda veden bör inom 20 år utgöra minst 10 % av virkesvolymen i beståndet. I området bör det finnas minst tre solexponerade tallågor, där tallågorna har en stamdiameter om minst 18 cm. Lågorna ska ha markkontakt.

3.2.2 Åtgärder

Fällning av enstaka tall för att det ska finnas grova tallågor vid solexponerade områden, som t.ex. vid hällmarksparti. En åtgärd för att skapa död ved kan vara naturvårdsbränning. Vid naturvårdsbränning får inte åtgärder utföras som permanent skadar myrens hydrologi.

3.3 Skötselområde 3, talldominerat område med inslag av myr och hällmark

Delområde 3 är ett varierat parti med mestadels tall på sumpmarker och hällmarker. Inslag av gran och löv. Området har grova tallöverståndare och åldern på tallen ligger generellt mellan 120 och 140 år, men det finns inslag av både yngre och äldre tall.

3.3.1 Kvalitetsmål

Ålders- och trädslagsvarierad naturskog med gamla tallöverståndare och luckor med solbelysta tallågor och torrakor. Andelen död ved bör uppgå till minst 10 % av virkesvolymen inom 20 år.

3.3.2 Åtgärd

Fläckvis ringbarkning av gran och tall för att skapa solbelysta lågor och torrakor av tall.

3.4 Skötselområde 4, kanterna runt Brurmossen

I området sydost om Brurmossen finns omväxlande ung, ca 30-årig tallskog och 100- 120-årig tallskog. Närmare mossen är skogen ung och inslaget av gran och björk högre. Från västra kanten av mossen sticker det ut en landtunga i mossen med äldre tallskog. På Svartholmen ligger ett naturvärdesobjekt. Skogen på holmen är äldre och talldominerad.

3.4.1 Kvalitetsmål

En skyddande kant av åldersvarierad skog, med inslag av solbelysta äldre tallar. Andelen död ved bör inom 20 år uppgå till 10 % av virkesvolymen.

3.4.2 Åtgärd

Fri utveckling.

3.5 Skötselområde 5, området runt Olsmossen och Ekhultsmossen

Delområdet utgörs av en skogsmyrmosaik med en vid blandning av naturtyper. Öster om Ekhultsmossen ligger en gallrad hällmarkstallskog, som gränsar till svacka med fuktig granskog. Här finns flera äldre tallar, vilket bekräftas av ett flertal förekomster av tallticka. Medelåldern ligger mellan 120 och 140, men det finns inslag av äldre tall, en borrad tall räknades till 170 år. Söder om hällmarkstallskogen börjar en ogallrad barrblandskog med tallöverståndare. En bäck och diken avvattnar myren och marken är bitvis sumpig och ibland övergår den i mindre myrpartier. Ytterligare en bäck avvattnar det här området. Det är bitvis gott om döende träd död ved i form av stående död ved och lågor. I södra delen av delområdet finns en bäck och några sumpigare partier och en trädbeväxt myr. Här finns en större blandning av ålder och trädslag och det förekommer en del äldre asp. Några mindre ungskogspartier finns insprängda i området.

3.5.1 Kvalitetsmål

Flerskiktad, luckig, ålders- och trädslagsvarierad naturskog, med inslag av äldre tall och gran. Inom 20 år bör minst 20 % av virkesvolymen utgöras av död ved.

3.5.2 Åtgärd

Igenläggning av diken i sydöstra delen av Ekhultsmossen. En åtgärd för att skapa död ved kan vara naturvårdsbränning. Vid naturvårdsbränning får inte åtgärder utföras som permanent skadar myrens hydrologi. Fällning av enstaka tall för att det ska finnas grova tallågor vid solexponerade områden, som t.ex. vid hällmarkspartier.

3.6 Skötselområde friluftsliv

Olsmossen är ett naturreservat med vildmarkskänsla, där man ganska lätt kan vandra fritt vid sidan av stigarna.

3.6.1 Kvalitetsmål

Området ska ha en parkering samt en skylt med karta och information om reservatets naturvärden vid parkeringsplatsen. En stig, som är anpassad till områdets ornitologiska värden, anläggs i västra delen av området. Stigen ska börja vid anslutningsleden från parkeringen, följa reservatets norra gräns och sedan vända söderut på östra sidan av mossen. Stigen bör leda fram till den stora gränsstenen och sedan ansluta till ledsystem på Västra Götalands sida av gränsen. Det ska även finnas en skylt med information där stigen går in i angränsande län. Vid parkeringsplatsen eller efter stigen kan man placera bänk och bord.

3.6.2 Åtgärd

Parkering och informationstavla ska anordnas utanför i västra delen av området enligt avtal. Stig ska markeras i fält och en tavla anordnas vid gränsen till Västra Götaland.

4 Uppföljning

4.1 Uppföljning av skötselåtgärder

En reservatsskötare finns för reservatet som ansvarar för att de uppdrag Länsstyrelsen ger genomförs. Reservatsskötaren ska dokumentera genomförda uppdrag enligt Länsstyrelsens arbetsbeskrivning.

4.2 Uppföljning av kvalitetsmål

Reservatsförvaltaren ansvarar för att uppföljning av kvalitetsmål genomförs varje år för:

- Skyltning, information och led
- Parkeringsplats

Reservatsförvaltaren ansvarar för att uppföljning av kvalitetsmål genomförs var 5: e år för:

- Markhydrologin i skötselområde 5
- Lågor av tall i delområde 1 och 2

Reservatsförvaltaren ansvarar för att uppföljning av kvalitetsmål genomförs var 10: e år för:

- Inventering av vedlevande tallinsekter i skötselområde 1, 2, 3 och 5
- Lågor av tall i delområde 3 och 5

5 Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

Tabell med sammanfattning av planerade skötselåtgärder. Områdena är klassade efter hur prioriterade åtgärderna är, enligt en skala där 1 är mest prioriterat och 3 är minst prioriterat.

Skötselåtgärd	**När**	**Skötselområde**	**Prioritet**
Markvård			
Igenläggning av diken	2009-2015	5	1
Fällning av enstaka träd	2009-2029	1,2	2
Ringbarkning av enstaka träd	2009-2029	3	3
Anläggningar för friluftslivet			
Informationstavla	2009		1
Anläggning av led	2009		2
Bord och bänkar	2009-2019		3
Uppföljning/inventering			
Inventering av vedlevande tallinsekter	2009-2029	1,2,3,5	2
Inventering av förekomst av fågelarter listade i EU:s fågeldirektiv	2009-2029		3
Lågor av tall lämpliga för raggbock	2009-2029	1,2,3,5	3
Andel total död ved	2009-2029	1,2,3,4,5	3

Länsstyrelsen
Värmland

Bilaga
Formulär nr 1

HUR MAN ÖVERKLAGAR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

VAR SKALL BESLUTET ÖVERKLAGAS	Länsstyrelsens beslut kan skriftligen överklagas hos **regeringen, Miljödepartementet.**
VAR INLÄMNAS ÖVERKLAGANDET	Er skrivelse skall inlämnas/skickas till **Länsstyrelsen** och inte till regeringen.
TID FÖR ÖVERKLAGANDE	Skrivelsen måste ha kommit in till Länsstyrelsen inom **tre veckor** från den dag Ni **fick del av beslutet**, annars kan Ert överklagande inte tas upp till prövning.
HUR MAN UTFORMAR SITT ÖVERKLAGANDE M M	I skrivelsen skall Ni - tala om vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange ärendets nummer (diarienumret) - redogöra för hur Ni anser att beslutet skall ändras Ni bör också redogöra för varför Ni anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt. Ni kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt Er. Behöver Ni veta mer om hur Ni skall gå till väga, så ring eller skriv till Länsstyrelsen.
ÖVRIGA HANDLINGAR	Om Ni har handlingar eller annat som Ni anser stöder Er ståndpunkt, så bör Ni skicka med det.
UNDERTECKNA ÖVERKLAGANDET	Er skrivelse skall undertecknas och namnteckningen förtydligas. Uppge också postadress samt telefonnummer där Ni kan nås dagtid.

Utgåva 8/07

Länsstyrelsen Värmland

Länsöverskridande karta
2009-03-23 Dnr: 511-1212-02

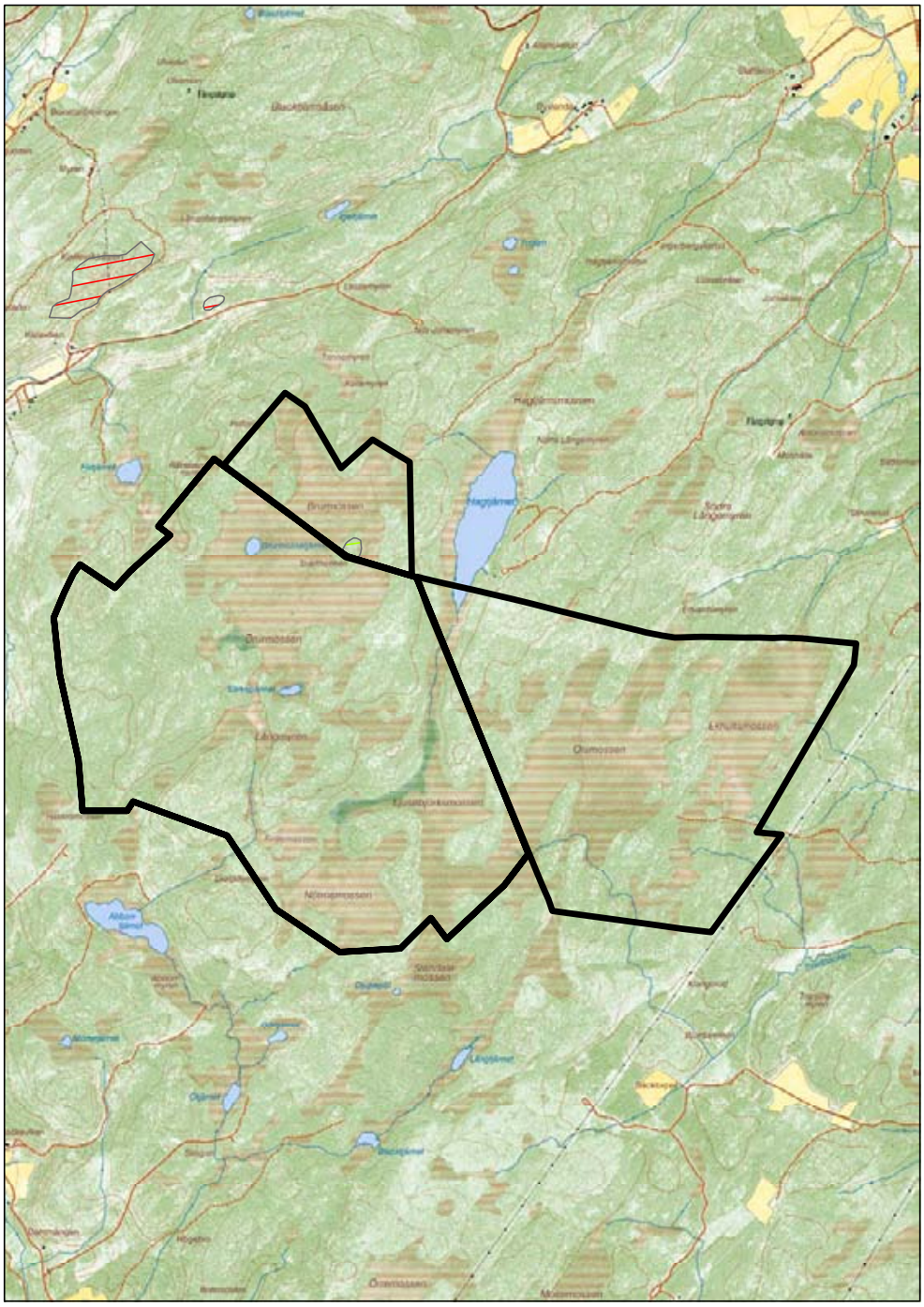

Karta med reservatsgränser för naturreservaten Brurmossen i Västra Götalands län och Olsmossen i Värmlands län.

Postadress
Länsstyrelsen Värmland
651 86 KARLSTAD

Besöksadress
Våxnäsgatan 5

Telefon
054-197000 (växel)
054-19 70 42
(direkt)

Telefax
054-19 73 00

Enhetens e-post adress
varmland@lansstyrelsen.se